

Eiropas kultūras mantojuma dienas 2003

"PĒCKARA MANTOJUMS LATVIJĀ"

Latvijā no 2003. gada 13. septembra līdz 15. septembrim jau devīto gadu notiks Eiropas kultūras mantojuma dienas, kas šogad veltītas pēckara kultūras mantojumam. Pēc Eiropas Padomes iniciatīvas, ik gadu septembrī nu jau 48 valstīs apmeklētājiem tiek atvērtas vēsturisko pieminekļu durvis - īpaši tās, kas vai nu parasti ir slēgtas vai arī tikai daļēji pieejamas ikdienā. Tas ir izrādījies lielisks veids kā mobilizēt sabiedrību, palielināt un uzturēt tās interesi par kultūras mantojuma saglabāšanu.

Desmit gadus pēc Latvijas neatkarības atgūšanas sākam apzināt pēckara gados radīto objektu īsto arhitektoniski - māksliniecisko vērtību, jo tikai salīdzinājumā ar citām Eiropas valstīm pastāv iespēja objektīvi izvērtēt daudzo ēku, būvju un memoriālu nozīmību tautas vēsturē. Latvijas Republikā valsts aizsardzībā jau atrodas dažas ēkas, kuras būvētas pēc Otrā pasaules kara, kā Zinātņu akadēmijas augstceltne un Dailes teātris Rīgā, bet aizsargājamo objektu skaits tiks palielināts.

Zīmīgs ir ēku tipoloģiskais saturs. Padomju varu lielā mērā nodarbināja rūpes par režīma pārvaldes un propagandas celtnēm, tādēļ daudz ir kompartijas komiteju, administratīvo ēku, kā arī kinoteātru, jo šī māksla tika atzīta kā īpaši nozīmīga. Daudz arī jauno dzīvojamo ēku, tomēr to būvnieciskais izpildījums liek vēlēties daudz augstāku kvalitāti. Mājokļa arhitektūrā lielākais ieguvums ir mikrorajonu brīvais plānojums, kurā samērā daudz vietas zaļumiem.

Neraugoties uz okupācijas režīma politisko cenzūru un nelielajām tehniskajām iespējām, Padomju Latvijas arhitekti un mākslinieki, pateicoties iedibinātajām augstākās izglītības un profesionālajām tradīcijām, spēja radīt virkni paliekošu vērtību, kā Latviešu sarkano strēlnieku memoriālu, tagadējo Okupācijas muzeju un Salaspils sarkano memoriālu, Rīgas Kongresu namu un viesnīcu "Rīdzene".

Straujš būvniecības kāpums sākās deviņdesmito gadi vidū un no pēdējā laika arhitektūras sasniegumiem atzīmējami lidostas "Rīga" izlidošanas termināls un Latvijas Bankas jaunā ēka.

Diemžēl, pēdējā desmitgadē ir nojauktas vai pārveidotas vairākas arhitektoniski vērtīgas ēkas, kas celtas padomju varas gados. Jūrmalā pilnībā iznīcinātas pēc arh. E.Šēnberga projekta 1976.gadā celtā izstāžu zāle "Daile" un arh. J.Goldenberga 1965.gadā celtais restorāna paviljons "Jūras pērle". Savas pēdējās dienas Saulkrastos vada pamestais restorāna paviljons "Vārava"(arh. J.Pētersons, 1969.g.). Neveiksmīgas pārbūves rezultātā restorāns "Sēnīte" Rīgas - Pleskavas šosejas malā - arhitekta L.Skujas un inženiera A.Bītes kopdarbs - pirmā plānsienu dzelzsbetona čaulas konstrukcija Baltijā ir zaudējis savu pievilcīgo kopformu. Kādreiz publiski pieejamo restorānu "Ainava" Rīgā, Kronvalda bulvārī Rīgas ostas pārvalde ir pārbūvējusi par administratīvo ēku -arhitekta J.Goldenberga 1971. gadā uzceltais elegantais paviljons ir pārveidots līdz nepazīšanai. Tāpat nesen par bezgaumīgu kiča objektu pārvērts Rīgas - Daugavpils braucējiem pazīstamais ceļa restorāns "Klidziņa" Skrīveros. Arī pārveidojumi, kuri skāruši arhitekta J.Goldenberga universālveikalu "Bērnu pasaule" Rīgā, arhitekta J.Vilciņa Rakstnieku jaunrades namu Jūrmalā, kā arī Rīgas dzelzceļa staciju un Rīgas galveno pastu ir tikai merkantīlu interešu vadīti un pilsētvidi nav uzlabojuši.

Inspekcija cer, ka šī gada Mantojuma dienu sekmīgas norises rezultātā radīsies iespēja apzināt jaunas vērtības, lai papildinātu valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstu, sniegt atbalstu speciālistiem, kā arī ieinteresēt sabiedrību.

© Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija, 2003.

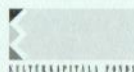
Teksta autori: Dr.arch. Jānis Lejnīks (ievads), Mag.art. Vita Banga (objektu apraksti), arh.Marina Levina (ZA augstceltne, Okupācijas muzejs un Salaspils memoriāls)

Fotogrāfijas: Latvijas Arhitektūras muzejs, "Latvijas arhitektūra", Aivars Holms, Marika Vanaga, Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas inspektori.

Tulkojums angļu valodā: Inese Egle, Agnese Rupenheite.

Projekta vadība: Baiba Mūrniece

Izgatavots: sia "Sietspiedes Serviss"

PĒCKARA MANTOJUMS LATVIJĀ

POST-WAR HERITAGE IN LATVIA

EIROPAS KULTŪRAS MANTOJUMA DIENAS 2003

EUROPEAN HERITAGE DAYS 2003

SPILVES LIDOSTA SPILVE AIRPORT IN RĪGA

1

Rīgā
Arhitekts J.Vorobjovs,
mākslinieki E.Treilons,
E.Cēsnieks,
E.Pika, J.Spēlmanis.
1954.g.

Spilves pļavās jau 20.gs.20.gados izveidoja lidlauku, bet kara laikā lidostas ēka gāja bojā. Arhitekts strādāja tolaik valdošajā t.s. Stalīna baroka stilā un ēka veidota kā grezna pils, kuru vainago skatu tornītis neliela tempļa veidā. Astoņas kolonnas fasādē ievada vēl lielāku formu bagātību iekšējās telpās. Plastiskie dekoratori izvietojas dzegās, kolonnu kapitējos un pilastros, griestu kasetējumā. Pārblīvēts, bet īpatnējs mākslinieciskais risinājums, kurā liela nozīme ir sienas panno gleznojumiem "Rīga", "Jūrmala" un "Sigulda". Tie darināti kā tematiski gleznojumi, kur būtisks ir uzspēlētais optimisms ļaužu sejās, košās krāsas un klasiskos principos ieturētā gleznojumu kompozīcija. Spilves lidosta ir viens no greznākajiem un pilnvērtīgākajiem 50.gadu arhitektūras pieminekļiem, kurš relatīvi labi saglabāts.

An aerodrome was created in the Spilve meadow back in the 20 of the 20th century but the terminal was destroyed during World war II. The architect followed the so-called "Stalin Baroque" style that was dominant at the time. He designed a pompous palace with a turret in the form of a small temple. Eight façade columns open up an even more diverse range of shapes inside the building. Plastic decors cover cornices, column capitals and pilasters, and ceiling. The building is cluttered with ornaments where wall panel paintings Rīga, Jūrmala and Sigulda are central. They are thematic paintings where the exaggeratedly optimistic faces of people, bright colours and the classical composition are dominant. The Spilve Airport with its lavish design is one of the best preserved samples of the 1950 architecture in Latvia.

ZINĀTŅU AKADEMĪJAS AUGSTCELTNE HIGH-RISE OF THE ACADEMY OF SCIENCES

2

Rīgā
Arhitekti O.Tilmanis, K.Plūksne,
V.Apsītis un V.Šņitnikovs.
1953.-1957.g.

Rīgas pirmā augstbūve - Zinātņu Akadēmijas ēka tika celta kā "Kolhozieku nams", saliekamā dzelzbetona konstrukcijās Maskavas forstatē koka mazstāvu apbūves, t.s. "krievu tirgus sētas", vietā. Pēc formu valodas ēkai bija jālidzinās Maskavas augstceltnēm, vienlaicīgi respektējot Rīgas centra siluetu. Kolhozieku nams projektēts kā simetriskas kompozīcijas būve ar izvērstu T-veida plānu, sākotnēji - ar viesnīcas pamatfunkciju. Vertikālu akcentu veidoja vairāk kā 20 stāvu augstais ēkas centrālais būvapijoms, kas pakāpeniski sašaurinājās uz augšu un bija nobeigts ar tornīti un zvaigzni smailē. Zvaigzne 1991. gadā tika nojaukta. Ēkas kompozīcijā simetriski novietoti sānu korpusi; iespaidīgā aktu zāle veidota kā amfiteātris. Augstceltnē vērojama stila vienotība - gan arhitektūrā kopumā, gan augstvērtīgā apdarē, gan detaļās.

The Academy of Sciences - the first high-rise in Riga - was originally built as the "Collective Farmers' House" by using reinforced concrete structures. It replaced the small wooden houses in the so-called "Russian market" in the Maskava borough. In terms of its shape, the building had to bear a resemblance to high-rises in Moscow and, at the same time, it had to respect the central outline of the Riga City. The Collective Farmers' House was designed as a symmetrical construction with a T-shape layout. Its initial function was supposed to be that of a hotel. Verticality was emphasised by the central block of more than 20 storeys. It is gradually getting narrower towards the top and ends with a turret and the star on the spire. The star was removed in 1991. The building is flanked by symmetrical side blocks. The impressive assembly hall is designed as an amphitheatre. The high-rise has a uniform style as regards architecture, finishing and details.

LATVIEŠU SARKANO STRĒLNIEKU MEMORIĀLS MEMORIAL TO THE LATVIAN RED RIFLEMEN

3

Rīgā, Strēlnieku laukumā.
Arhitekti: Dz.Driba, G.Lūsis-Grinbergs, tēlnieks V.Albergs
1970.g.

Latviešu strēlnieki bija daļa no cariskās Krievijas karaspēka Pirmā pasaules kara laikā. Proletāriskās izcelsmes pulkiem bija liela nozīme Oktobra revolūcijā, līdz ar to sarkanos strēlniekus padomju laikā glorificēja un Vecrīgas centrā kara izpostītās apbūves vietā viņiem tika veltīts ansamblis. To veido strēlnieku laukums, muzeja ēka un skulpturālā grupa. Sarkanā granīta figūras ir simboliski tēli: komisārs, strādnieks un zemnieks ar ieročiem rokās. Metāla un granīta būvapijoms ir balstīts galos, bet centrā atrauts no zemes un veido saikni starp Rātslaukumu un Strēlnieku laukumu. Lakoniskās formas un materiālu izvēle deva ansamblim simbola nozīmi. Pārmaiņas pēc 1991.gada, kad tika uzbūvēts Melngalvju nams un daļēji atjaunots Rātslaukums, rosināja plašu diskusiju par Okupācijas muzeja ēku.

During World war II, Latvian riflemen fought along with the army of tsarist Russia. Regiments consisting of worker-class men played an important role in the 1917 Revolution in Russia, therefore the red riflemen were glorified during the Soviet period and a memorial was built to them in the centre of the Old Town (in the place where the historical buildings had been destroyed during the war). The memorial consists of the Riflemen Square, the museum and the monument. Red granite sculptures are symbols: a commissar, worker and farmer holding weapons. Both ends of the metal and granite construction stand on the ground but its central part is raised above the ground and creates a link between the Town Hall Square and the Riflemen Square. As a result of the ascetic shape and materials, the memorial turned into a symbol. After 1991 the Blackheads' House was built and the Town Hall square has been renovated in part, which has led to a heated discussion about the fate of the building containing the Museum of Occupation

4

DAILES TEĀTRIS DAILE THEATRE

Rīgā, Brīvības ielā 75
Arhitekti M.Štaņa,
I.Jākobsons, H.Kanders,
konstruktori A.Briedis,
A.Vecsilis,
tēlnieks O.Feldbergs.
1959. - 1976.g.

Funkcionālisma stila ēku veido vairāki būvķermeņi, un dinamika panākta ar telpu dažādo līmeņu kārtojumu. Kopējo tēlu spilgtina cilnis galvenajā fasādē, kā arī dažādo materiālu atklāts pielietojums interjerā: granīts, dzelzsbetons, ķieģelis un alumīnijs. Sākot darbu pie teātra projektēšanas, galvenais režisors E.Smiļģis sevišķu uzmanību veltīja amfiteātra veida skatītāju zālei un skatuves transformācijai, tomēr iecerētā atveramā aizskatuve, to sapludinot ar āra telpu, netika izveidota. Interjerā būtisks ir skaidri pārskatāmais telpu izkārtojums dažādos līmeņos. Pirmajā stāvā atrodas vestibils, ērtas garderobes telpas un kafējnīca, bet vasarā arī āra kafējnīca. Uz otro stāvu ved plašas kāpnes, vestibila interjerā labi eksponējas dekoratīvie gaismas ķermeņi. Dailes teātra ēkai līdzvērtīgi veidots priekšlaukums.

The functionalist style building consists of several blocks. Dynamism is achieved by means of the split-level design. The overall impression is enhanced by a placing a relief in the central part of the façade and by lining the inside of the building with a variety of materials, such as granite, reinforced concrete, bricks and aluminium. In the early days of the project, Eduards Smiļģis, chief director of the Daile theatre at the time, cherished the idea of an auditorium in the form of an amphitheatre and a transformable stage. However, the envisaged solution of a backstage that can open up towards the yard was not implemented. The split-level design is seen clearly inside the building. On the ground floor, there is a hall, an easy-to-access cloakroom, a cafeteria and an open air café (in summer). A wide staircase leads to the first floor. Decorative lights stand out in the hall. The square in the front of the theatre is a nice match to the theatre building itself.

5

VANŠU TILTS SUSPENSION BRIDGE

Rīgā
Inženieris G.Fuks, arhitekts A.Gavrilovs (Kijeva)
1981.g.

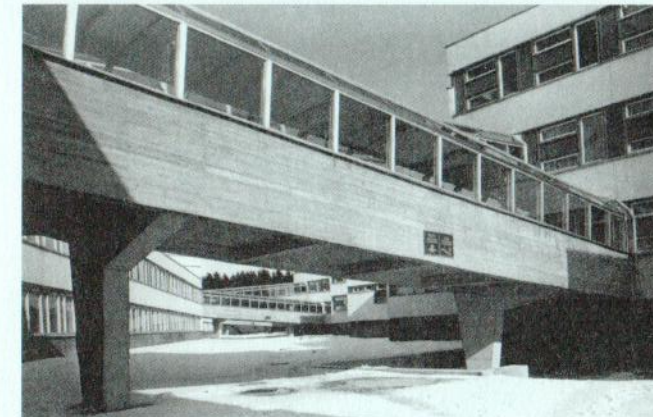
Latvijas arhitektūra vienmēr ir saglabājusi tradīciju inženierceltnes veiksmīgi sintezēt ar apkārtnes ainaviskām īpatnībām. Ainavas konteksts būtisks ir Vanšu tilta ekspozīcijā. Būvētā tilts kā inženiertehniska celtnē, kas savieno Daugavas krastus, vienmēr dod spēcīgu vides emocionālo pārdzīvojumu. Uz tilta kvalitatīvi estētiskā fona vēl aktīvāk akcentējas Vecrīgas siluets, kas veido sasaisti ar vertikālo pilonu un eleganti pāriet atbalstu ritmiskajās paralēlēs. Pilonu augstums ir 109 m, galvenais laidums - 312 m. Vanšu tilts kā industriāla celtnē ar savu pašvērtību veido labu kontrastu ar dzelzs tilta slaidajiem puslokkiem un būtībā ir kā pāreja no pagātnes uz tagadni gan filozofiskā nozīmē, gan formveidē.

Latvian architecture has always followed the tradition of a successful synthesis of civil engineering constructions and the specific landscape. The landscape is important for the suspension bridge. As a civil engineering construction linking the two banks of the River Daugava, the bridge always creates a feeling of excitement. The bridge as a background enhances the silhouette of Old Riga - it relates to the vertical pylon and passes over to the rhythmical parallel lines of bearings. The height of the pylon is 109 m, the key span length is 312 m. As an industrial object, the suspension bridge contrasts nicely with the iron semicircles of the railway bridge. It seems to embody the transition from the past to the present both in terms of philosophy and design.

6

RĪGAS 1.BĒRNU SLIMNĪCA RĪGA CHILDREN'S HOSPITAL NO 1

Rīgā, Mežciemā
Arhitekti: A.Reinfelde, Z.Kalinka, M.Ģelzis.
1981.g.

Ēka ir pievilcīga ar "bērnišķīgo" mērogu un krāsainību. Slimnīcas funkcionālie korpusi ir projektēti tā, lai saimnieciskie, diagnostikas un administratīvie korpusi atrastos gruntsgabala dziļumā, bet pie Juglas ielas atrodas tie, kur nemitīgi notiek kustība (ātrā medicīniskā apkalpe, uzņemšana utt.). Arī palātas ir projektētas "dziļumā", lai neskartu ielas troksnis. Humānais korpusu augstums ļauj viegli uztvert slimnīcu kopumā. Dziednieciskās un speciālās nodaļas saistītas savā starpā ar trim ieslīpamiem galeriju pāriem. Galerijas ir stiklotas un kontrastē ar saliekamā dzelzsbetona formām. Arī slimnieku palātas no gaitenīem ir atdalītas ar stikla sienu. 1982.gadā par veiksmīgi realizēto projektu autoriem pasniezta LPSR valsts prēmiju.

The "human" size and bright colours make the building quite attractive. The functional blocks of the hospital have been designed so that the outbuildings, diagnostics and administration are located in the back and the more dynamic blocks (e.g. ambulance cars, emergency unit etc) are situated next to Jugla Street. Wards are also found in the back so that patients are not disturbed by noise coming from the street. The height of the blocks is such that it is possible to see the entire complex of the hospital. Medical treatment units and special units are connected by means of three couples of sloping galleries. Galleries are covered by glass and they stand out against the reinforced concrete framework. Wards are separated from corridors by glass walls. In 1982, authors received a LSSR state award for their successful project.

KONGRESU NAMS CONGRESS HOUSE

7

Rīgā, Valdemāra ielā 5
Arhitekti J.Gertmanis, V.Kadirkovs
1982.g.

Kongresu nama, celta kā kompartijas Politiskās izglītības nama, plastiski sakāpinātā fasāde ar ritmiski kārtotiem apjomiem un koloristiski veismīgi atrisināto apdares materiālu rada monumentalitātes efektu. Plašais stiklojums ļauj jebkurā telpu punktā labi pārskatīt ārtelpu. Halli raksturo liela dekoratīvā lustra. Interjera apdares materiāli - marmors, pulēts granīts un cēlkoka paneli, vieš gan cēluma, gan atsvešinātības sajūtas. Intimitātes noskaņu raisa mazās zāles interjers. Jaunā piebūve, celta 2000.gadā pēc arhitektu J.Gertmaņa un L.Gabliķes projekta, racionāli un kompakti ierakstās starp esošajām ēkām. Stikla fasādes kontrastē ar akmens apdāri, bet sadurvieta akcentējas ar torņveida izvirzījumu.

The Congress House was originally built as a communist party political education centre. Its rhythmical façade with finishing materials in suitable colours creates the impression of monumentality. Lots of glass has been used to provide a view of surroundings from nearly any place in the building. The hall is dominated by a huge decorative chandelier. Finishing materials inside the building - marble, polished granite and precious wood - creates the feeling of both stateliness and alienation. The interior design of the Small Hall is more intimate. The new annex that was built in 2000 (J.Gertmanis and L.Gabliķe) is attached to the existing building in a rational and compact way. The glass façade contrasts with stone finishing and the link of the annex with the main building is emphasised by a tower-like projection.

LATVIJAS TELEVĪZIJAS CENTRS LATVIAN TV CENTRE

8

Rīgā, Zaķusalā
Arhitekti A.Purviņš,
V.Kadirkovs, B.Maīke,
interjera arhitekts M.Gundars
1985.g.

Ceļot jauno Televīzijas centru, nojauca vēsturisko Zaķusalas koka apbūvi. Televīzijas centrs aktīvi izceļas Daugavas krastā kā dominante uz ainavas fona, sasaucoties ar Preses nama apjomu Ķīpsalā. Ēku raksturo kvalitatīvi jauna formveide, kas ietekmējusies no postmodernisma. Augstceltne harmoniski ierakstās vidē ar pieciem ēkas pamatapjoma līmeņiem, kas veido ritmisku un pakāpenisku pāreju virzībā uz augšu. Stikloto fasāžu gaisīgās plaknes piezemē spēcīgas šokbetona dzegas. Betons, tumšais ķieģelis un metāls krāsu ziņā pateicīgi izceļas uz zilo Daugavas ūdeņu fona. Veismīgi un oriģināli ir rekreācijas telpu, koncertzāles un kafējnīcas interjera risinājumi, kurus apvieno koloristiska dažādība. Patikami ir dažādo faktūru pielietojumi un mākslas darbu klātbūtne. Telpiski veiksmīgs ir arī netāli 368 m augstā un slaidā TV torņa tēkoniskais risinājums.

The historical wooden buildings located on the island Zaķusala were demolished when the new TV centre was erected. The TV centre is a dominant landmark on the River Daugava relating to the Press House which is another landmark in Ķīpsala. The shape of the building reflects postmodernist trends. With its five basic levels that rise upwards in a rhythmical way, the tower fits the surrounding landscape. The seemingly fragile glazed façade is contained in strong shock absorbing concrete cornices. The colour of concrete, dark bricks and metal contrasts nicely with the blue waters of the River Daugava. The interior design (characterised by a variety of colours) of recreation spaces, the concert hall and the cafeteria is successful and original. Different types of texture have been used and the premises are decorated with pieces of art. The architectonic solution of the nearby 368 m high TV tower is also successful in terms of space.

RĪGAS MOTORMUZEJS RĪGA MOTOR MUSEUM

9

Rīgā, S.Eizenšteina ielā 6
Arhitekti V.Valgums, A.Briedis
1989.g.

20.gs. 90.gadu sākumā Latvijas arhitektūrā aizvien aktīvāk sevi piesaka pasaules arhitektūras ietekmes. Motormuzeja arhitektoniskā seja neapšaubāmi uzrāda gan modernisma tendences, gan "High - tech" strāvotumus, kas šeit parādās pirmoreiz. Kompleksā atrodas izstādes telpas, apkopes un restaurācijas darbnīcas. Cēlnes plašais plakņu ritmiskais stiklojums ar polarizētu pelecīgu stiklu fasādes centrālajā daļā ir variēts kā firmas "Rolls-Royce" auto priekšdaļas motīvs. Kompleksa telpiskās uzbūves pamatā ir centrālā divstāvu izstāžu zāle. Zāle ir pārsegta ar atklātu metāla režģi, kas ļauj konstrukcijām brīvi eksponēties. To efektivitāti pastiprina pa perimetru izkārtotais apgaismojums. Celtne dabiskajā reljefā labi pārskatāma no visām pusēm un veiksmīgi iekļaujas esošajā vidē, koloristiski izceļot cokolstāva apdāri ar sarkanīgajiem ķieģeļiem.

In the early 90 of the 20th century, the global tendencies in architecture become increasingly visible in Latvian architecture. For the first time in Latvia, the design of Motor Museum reflects both the modernist trend and the high-tech architecture influence. The museum complex houses an exhibition hall and service and restoration workshops. The flat rhythmical glazing with polarised grey glass in the central part of the façade bears resemblance to the front of a Rolls-Royce car. The two-storey exhibition hall is the basic element of the complex. The hall is covered by an open metal grid allowing visitors to view the structures freely. The effect is enhanced by lights fitted along the perimeter. In the natural landscape, the building is well seen from any side and, with its reddish brick base floor, it fits in nicely.

LIDOSTAS "RĪGA" IZLIDOŠANAS TERMINĀLS DEPARTURE TERMINAL OF THE RIGA AIRPORT

10

Rīga
Projekta autori: arhitekti A.Kronbergs, V.Uzors, I.Kalvelis, Ģ.Kilēvics, B.Bula
2001.g.

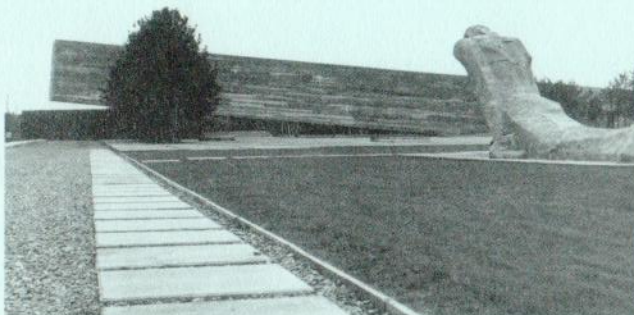
Lidosta "Rīga", kas pirmo internacionālo interjera apdares ekskluzivitāti ieguva 20.gs. 70.gadu beigās un tobrīd skaitījās viens no Rīgas tēla veiksmīgākajiem paraugiem, savu "ietērpu" papildināja 90.gadu beigās. Taču īstēni vērienīgas pārmaiņas un pasaules līmeņa cienīgas pārvērtības tehnoloģiju, funkcionalitātes un vizuālā tēla modernizācijā tā iegūst ar jauno izlidošanas terminālu. Lidostā atvērtības principu realizē plašie stiklojumi fasādēs un pasažieru tiltos. Patīkami, ka ēka ir kļuvusi maksimāli pārskatāma. Savukārt stikla radītais gaismas iedarbības efekts bagātina kopējo efektu. Stikls apvienots ar metālu kā līdzvērtīgu partneri. Termināls pēc iekārtojuma un tehnoloģijām atbilst Eiropas līmeņa lidostu kritērijiem, kur pieci pasažieru tilti ļauj tieši no termināla nokļūt lidmašīnā. Interjera kopējais tēls ir bagātināts ar mākslas darbiem un labu dizainu.

The first special international interior design of the Riga Airport was created at the end of the 70 of the 20th century. At that time, the airport was one of the most successful elements of Riga's image. It was refitted at the end of the 1990; however, a considerable change was brought about with the construction of the new Departure Terminal. The airport underwent global modernisation in terms of technology, functionality and visual image. The principle of openness is ensured by extensive glazing in the façade and passenger bridges. The building has become transparent. In turn, the effect of light created by glass contributes to the overall effect. Glass and metal are equal "partners". In terms of equipment and technology, the terminal meets the European criteria of airports where five passenger bridges take passengers directly on board the plane. The interior design is complemented by pieces of art and good quality design.

SALASPILS MEMORIĀLS SALASPILS MEMORIAL

11

Arhitekti G.Asaris, O.Ostenbergs, I.Strautmanis, O.Zakamennijs, tēlnieki Ļ.Bukovskis, O.Skarainis, J.Zariņš
1969.g.

Salaspils pļavās, 18 kilometrus no Rīgas, vācu okupācijas režīma koncentrācijas nometne darbojās no 1941.-1944.gadam. Projektu raksturo traģiski aprautā dzīves ceļa jeb sāpju ceļa tēma, dzīvības un nāves robežas jeb sienas tēma un skulpturālie tēli: "Solidaritāte", "Rotfronte", "Zvērests", "Nesalauztais", "Pazemotā" un "Māte". Ansambļa kompozīcija balstīta uz nometnes teritorijas topogrāfiju un plašu apkārtnes ainavu. Kādreizējo nometnes robežu veido 100 m gara un 12 m augsta betona siena, aiz tās - plašs skats uz ceremoniju laukumu, kurā brīvi izvietotas sešas raupjā betonā veidotas tēlu grupas, kas it kā izaug no zemes. Laukuma centrā dzirdami metronoma sitieni, kas asociējas ar cilvēka sirdspukstiem. Netālu no Salaspils memoriāla ir vēl viens piemineklis - 40 000 padomju karagūstekņiem, kura simbols - traģiski pārrauta dzīves ceļa ideja.

The Nazi concentration camp operated in the Salaspils meadows located 18 km from Riga from 1941 to 1944. The basic ideas of the memorial are: the tragic end of the road of life or the theme of the road of pain, the line between life and death or the theme of the wall, and sculptures: Solidarity, Rotfront, Oath, Unbroken, Humiliated and Mother. The composition of the memorial is based on the topography of the camp and the local terrain. Instead of the former fence of the camp, there is a 100 m long and 12 m high concrete wall. On the other side of the wall there is large ceremony square where six sculptural groups made of concrete seem to grow out of the earth. In the centre of the square, one hears metronome beating that symbolise human heartbeat. Not far from the Salaspils memorial there is another monument to 40,000 Soviet prisoners of war - the monument symbolises the tragic end of their life.

ZVEJNIEKCIEMA SKOLA SCHOOL BUILDING IN ZVEJNIEKCIEMS

12

Rīgas raj., Skulte, Zvejniekiems
Arhitekta M.Štaņa
1955. - 1966.g.

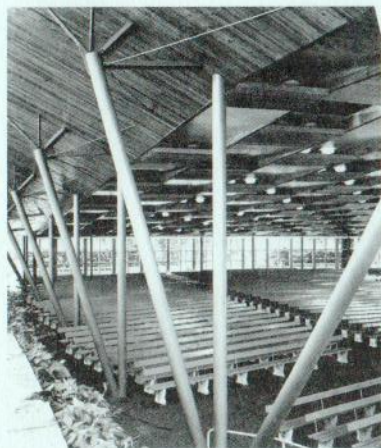
Marta Štaņa kopā ar arhitektu Andri Kalniņu 1950. gados projektēja vairākus objektus Zvejniekiemā, bet īpaši nozīmīga ir skola, jo pirmo reizi Latvijas skolu praksē tika pielietots klašu - paviljonu princips. Fasāžu ritmiskais un plašais stiklojums, proporciju izpratne, pārdomāts funkcionālais risinājums izceļ ēkas apjomus apkārtnē. Skolas iekštelpu brīvais plānojums, funkciju racionāls izvietojums un formas izjūta ir radījis teicami izmantojamas telpas. M.Štaņa bija LU Arhitektūras fakultātes profesora E.Štālberga skolniece, kas ietekmēja viņas telpisko domāšanu un konstrukcijas loģisko skaidrību. Zvejniekiema skola ir viens no spilgtākajiem racionālisma arhitektūras paraugiem 60.gadu skolu ēku celtniecībā un neapšaubāmi ir Latvijas arhitektūras zelta fonds.

Together with architect Andris Kalniņš, Marta Štaņa designed several sites in Zvejniekiems in the 1950ties. The school building is of special importance as the principle of classrooms - pavilions was first applied in schools in Latvia. The rhythmical and extensive glazing of the façade, excellent proportions, balanced functional solutions make the building stand out in the landscape. As a result of the spacious layout, rational allocation of functions and awareness of shape, the premises are perfectly suitable for the given purpose. Marta Štaņa was a follower of Prof. E.Štālbergs (Architecture Faculty of the University of Latvia). It determined her spatial awareness and logical clarity of construction. The school building in Zvejniekiems is one of the best samples of rationalist architecture in the school construction in the 1960ties and, undeniably, it is part of the top heritage of Latvian architecture.

13

DZINTARU VASARAS KONCERTZĀLE DZINTARI SUMMER CONCERT HALL

Jūrmalā,
Dzintaros, Turaidas ielā 1
Arhitekti M.Ģelzis, A.Vecsilis,
konstruktors A.Bite
1959.g.

Slēgto koncertzāli uzcēla 1936.gadā pēc arhitektu A.Birzenieka un V.Mellenberga projekta, kurā apvienojas klasicisma un nacionālā romantisma elementi. Foajē atrodas sienu gleznojumi "Jūra", "Lielupe", "Tautasdziesma", kurus 1937.gadā darinājis gleznotājs Ansis Cīrulis. Jauno vasaras koncertzāli 2000 skatītājiem cēla kā vienu no Latvijā pirmajām atvērta tipa koncertzālēm, un tās akustiskais un konstruktīvais risinājums ir viens no labākajiem sasniegumiem šajā jomā, par ko tās autori 1964.gadā ieguva LPSR Valsts prēmiju. Metāla konstrukcijas jumts no iekšpuses apšūts ar priedes koku. Valējās sānmalas ļauj telpai saplūst ar apkārtējo Jūrmalas kāpu parka ainavu. Veiksmīgi izstrādātā zāles griestu akustika ļāva autoriem atteikties no sānu kulišu izmantošanas, kas rada telpisku brīvības sajūtu.

The covered concert hall with elements of Classicism and National Romanticism was built in 1936 on the basis of the project developed by architects A.Birzenieks and V.Mellenbergs. In the foyer, there are wall paintings Sea, Lielupe, Folk Song created by Ansis Cīrulis in 1937. The new concert hall with 2,000 seats was to be one of the first open-type concert halls in Latvia and the applied acoustic and constructional solution was among the best. For that, the authors received a LSSR State Award in 1964. The inside of the metal construction roof is lined with pine. There are no walls and the space merges with the surrounding Jūrmala dune park. The successful ceiling acoustics enabled the authors to avoid using side curtains. As a result, a feeling of spaciousness is created.

14

SANATORIJA "JAUNĶEMERI" RESORT REHABILITATION CENTRE JAUNĶEMERI

Jūrmalā
Arhitekti: A.Reinfelds, V.Kadirkovs, V.Maike
1967.g.

20.gs.60.gadu arhitektūrai Latvijā ir raksturīga pievēršanās slimnicu, skolu un atpūtas namu celtniecībai. Arhitektiem tā dažkārt bija iespēja "atrauties" no būvniecības finansiālajiem ierobežojumiem. Sanatorijas ēkas galvenais korpuss, pārejas tunelis un uzņemšanas telpas ir risinātas kompaktās, racionālās un funkcionāli veiksmīgi līdzsvarotās formās. Modernisma arhitektūras ietekmētās kopformas izceļas ar labu ēkas iekomponēšanu ainavā, uz kuras fona izceļas gaišais korpuss, lodžiju stiklojums, bet sarkano ķieģeļu pielietojums cokolstāvā piedod tai stabilitātes sajūtu. Lēzenā jumta forma palīdz uztvert ēkas viengabalainību. Fasāde izceļas ar vertikālo un horizontālo dalījumu ritmiem, kas uzsvēr ēkas kopējo proporciju eleganci.

In the 60s of the 20th century Latvia saw an extensive construction of schools and resorts. For architects, sometimes it was an opportunity to escape the financial constraints applied to construction. The central block of the resort, the connecting tunnel and reception premises are compact, rational and functionally balanced. Under the influence of modernist architecture, the shape of the building fits the landscape. The light-coloured building and loggia glazing stand out against the dark background and the red bricks of the base floor adds to the feeling of stability. The low-pitch roof enhances the integrity of the building. The façade is divided vertically and horizontally, which emphasises the elegant proportions of the building.

15

PLĀVIŅU HES PLĀVIŅU HYDROELECTRIC POWER STATION

Aizkraukle
Institūts "Hidroprojekts"
1965.g.

Vienlaikus ar hidroelektrostaciju tika projektēta un celta pilsēta pēc arhitektu P.Seļeckā un Ē.Drandes projekta, kurai deva kompartijas darbinieka P. Stučkas vārdu un tikai atjaunojot Latvijas Republiku, to nomainīja ar vēsturisko vietvārdu - Aizkraukle. Dažādu vissavienības ministriju un republikas iestāžu sadarbības rezultātā tapa jauna apdzīvota vieta, kas tika celta gleznainā apkārtnē, vienā no skaistākajiem Daugavas piekrastes posmiem, kur skats uz upi paveras uzreiz aiz skolas, kinoteātra vai katra labiekārtota piecstāvu nama. Pilsētas attīstību septiņdesmitajos gados veicināja jaunas rūpnīcas celtniecība, kas bija daļa no padomju militāri-rūpnieciskā kompleksa. Pēc 1991.gada Aizkrauklē ir uzbūvētas katoļu un luterāņu baznīcas, pilsēta pārveidojas- četrdesmit gadus pēc tās dzimšanas.

Along with the construction of the hydroelectric power station, a town was designed and erected on the basis of the project developed by architects P.Seļeckis and Ē.Drande. The town was named after the communist party member Stučka. The town obtained its historical name Aizkraukle only after the restoration of independence. As a result of the cooperation between various Soviet Union ministries and local institutions, a new urban area was developed in a picturesque landscape located in one of the most beautiful places on the banks of the River Daugava. The river flows behind the school, the cinema and is seen from every five-storey building. In the 1970s, the development of the town was fostered by the construction of a new plant belonging to the military industrial complex. After 1991, Catholic and Lutheran churches were built in Aizkraukle. Forty years after its birth, Aizkraukle is undergoing changes.

ALŪKSNES ADMINISTRATĪVĀ ĒKA ALŪKSNE ADMINISTRATIVE BUILDING

Alūksne, Dārza ielā 11
20.gs.60. gadi

20.gs. 60. gadi ir laiks, kad laukos radās jaunas dzīvojamu centru apbūves, bet pilsētās zināmu vietu ieņēma kompartijas un izpildvaras mītnu arhitektūra. Šo nomenklatūras ēku celtniecība neizcēlās ar būtiskiem arhitektūras šedevriem, kaut arī zināmas jaunrades vēsmas parādās. Vēl aizvien noteicošais bija pieņemšanas komisijas lēmums, kurš regulēja zināmu tipveida arhitektūru, kas noteica plānojuma shēmu un stāvu skaitu.

Alūksnes administratīvā ēka ir viena no 60.gadu plejādes paraugiem, kam pamatā ir dzelzsbetona konstrukcija, samērā masīvs būvkorpus, kur izpaliek silueta kvalitātes un fasādes koloristiskā estētika. Ieejas daļa atrodas nelielā vienstāvu piebūvē, kas sabloķēta ar galveno korpusu. Monolitās celtnes galvenais ieguvums ir esošo četru stāvu plašais stiklojums, kas tagad dažviet tiek nomainīts ar plastmasas logiem.

Sabiedrisko telpu brīvais plānojums un darba kabinetu racionālais izvietojums liecina par labu telpiskuma izjūtu.

In the 60 of the 20th century new residential areas were developed in the countryside while towns saw lots of new buildings designed to meet the communist party and executive power needs. There were no important architectural masterpieces created among the buildings constructed for apparatchiks; however, certain elements of creativity could be traced. The decision of the acceptance committee prevailed, which fostered the appearance of standard architectural sites where layout and the number of floors was fixed.

The Alūksne administrative building is one of the samples of the series of buildings erected in the 1960. Its core element is a reinforced concrete construction - a rather massive block lacking the silhouette quality and the façade colour pattern aesthetics. The entrance is located in a small ground-floor annex linked with the main block. The best feature of the monolithic building is the extensive glazing of the four floors of the building. In some cases, wooden frames are now being replaced by plastic frames.

The spacious layout of rooms for public access and the rational layout of back-office premises testifies to the good spatial awareness.

BALVU KULTŪRAS UN ATPŪTAS CENTRS BALVI CULTURE AND LEISURE CENTRE

Balvos, Brīvības ielā 61
Arhitekts A.Aivars
1955.g.

Divstāvu ēka raksturīga 50.gadiem, celta kā vienots būvķermenis, kur centrālā daļa ir nedaudz iedzījināta, lai akcentētu ieeju, bet sānmalas izceltas kā rizalīti. Pagalma pusē tā vieš zināmas asociācijas ar muižu ēku arhitektūru. Galvenās fasādes centrs akcentēts ar četrām kolonnām un kompozitveida kapiteļiem. Logu ailas izkārtotas simetriski viena virs otras. Kā dekora elementi izmantoti klasicisma stilam raksturīgās balustrādes, lauru vainagi, rozetes, kas izkārtotas shematiski un aptver plakņu sadurvietas un sienu augšdaļas. Fasādes augšdaļa noslēdzas ar atiku. Kopumā ēka atstāj monumentālu un muižu arhitektūrā inspirētu kopnoskaņu.

A two-storey building, typical of the 1950, was built as an integrated object where the central part is recessed to emphasise the entrance and the sides stand out as projections. Towards the backyard, the building resembles the architecture of manor houses. The central part of the main façade has four columns with composite capitals. Windows are arranged one above another in a symmetrical way. Ornaments include balustrades that are typical of Classicism, laurel wreaths and roses that are arranged schematically and cover plane links and wall tops. There is an attic at the top of the façade. On the whole, the overall impression is that of monumentality and manor house architecture.

TĒLNIEKA M.ZAURA MĀJAS "STŪRĪŠI" SCULPTOR M.ZAURS'S HOUSE STŪRĪŠI

Bauskas raj. Mežotnes pag., "Stūrīši"
Tēlnieks Mārtiņš Zauris
20.gs.70.-80.gadi

Romantisms arhitektūrā vienmēr ir bijis dzīvotspējīgs un zināmos sabiedrības attīstības posmos tās atdzimst no jauna. Tēlnieka Mārtiņa Zauris savdabīgā personība un ceļojumi stilu vēsturē ir palīdzējuši tapt "Stūrīšu" mājām. Divstāvu māja ietver formas no viduslaiku pilīm ar grotesko tornīti, arkādi un smailloku arku virs durvīm. Par to, ka saimnieks ir tēlnieks, liecina nišā novietotā skulptūra ar maģisku "virsuzdevumu" un mājas pakājē mītošās skulptūras. Pirmā stāva platās logailas piesedz dekoratīvie metāla režģi, bet speciāli no dažādiem akmeņiem celtie mūri ar "nolupušo" apmetumu ir mānīgs senatnes patinējums. Otrās stāva ar plašu terasi un daudzveidīgo stiklojumu, lēzeno jumta formu uzrāda 20.gs. racionālās arhitektūras ietekmes.

Savdabīgā savrupmāja ar eklektisko veidolu un blakus atrodošos diķi ir interesants naivisma un modernās arhitektūras apvienojums lauku ainavas kontekstā.

Romanticism is always viable in architecture and it keeps emerging again and again in certain periods of the development of society. The sculptor Mārtiņš Zauris's personality and knowledge of the history of styles contributed to the construction of the house Stūrīši. The two-storey building comprises elements of medieval castles with a grotesque turret, arcade and a pointed arch above the door. The sculpture with a magical "task" placed in the niche and other sculptures scattered at the foot of the building prove the fact that the owner is a sculptor. The wide windows of the ground floor are covered by a decorative metal grating. Various size and shape stone walls with flaky plaster show off fake patina. The first floor with a spacious terrace and a variety of glazing and a low-pitch roof show the influence of the rational architecture of the 20th century.

The particular residential house with its eclectic shape and the nearby pond is an interesting combination of Naivism and modern architecture in a rural landscape.

19

LĪGATNES KULTŪRAS NAMS

LĪGATNE RECREATION CENTRE

Līgatnes kultūras nams
Cēsu rajons, Sprīņģu ielā 4
1897., 1950.g.

Līgatnes pagasta māju projektējis pirmais latviešu akadēmiski izglītotais arhitekts J.F.Baumanis, bet 1944.g. ēka nodedzināta. To atjaunoja sākotnējā veidolā, t.s. ķieģeļu arhitektūras stilā, tomēr jaunai funkcijai. Interjeri pilgti raksturo 50.-to gadu arhitektūras tieksmi apvienot klasiskās arhitektūras uzbūves principus ar latviskā ornamenta un dekoratīvās mākslas stilizāciju. To izveidē piedalījies Valmieras teātra dekorators Rūdolfs Pilādzis. Uz foajē sienām izvietoti panno ar ainām no Raiņa lugām "Pūt, vējiņi!" un "Uguns un nakts". Griestus rotā krāsots dreļļa raksts. Starp foajē un zāli bijušas vitrāžas ar Līgatnes papīrfabrikas strādnieku darba ainām, esošās vitrāžas ir jaunas, bet oriģinālās atrodas restaurācijā.

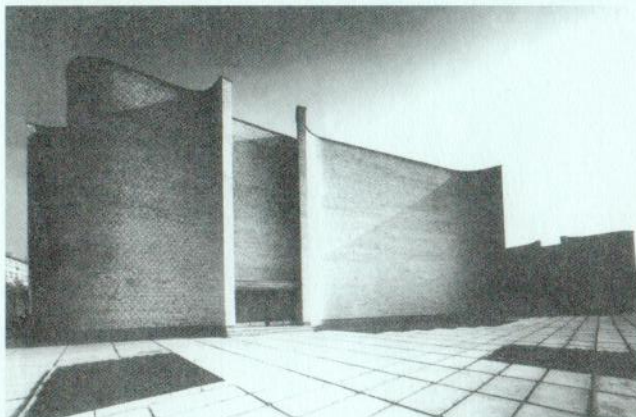
The Ligatne parish council building was designed by J.F.Baumanis, the first Latvian architect that had a formal university degree in architecture. The building was destroyed in 1944. It was renovated in its original form - the so-called brick architecture style. Only the function of the building was different. Interior design reflects the attempt of the 1950 architecture to combine the principles of classical architecture with stylised Latvian ornament and applied arts. Rūdolfs Pilādzis, the stage designer at the Valmiera Theatre, was involved in the interior design work. On the walls of the foyer, there are decorative panels with scenes from Rainis's plays "Blow, ye wind!" and "Fire and night". The ceiling is decorated by the dreillis ornament. The foyer and the hall was separated by stained glass panels showing work of the Ligatne paper mill workers. The current stained glass panels are new and the old ones are undergoing restoration.

20

DAUGAVPILS KINOTEĀTRIS "RENEŠANSE"

DAUGAVPILS CINEMA RENESANSE

Daugavpili, Vienības ielā 30
Arhitekts O.Krauklis
1981.g.

Latvijā 20. gs. 70. - 80. gados arvien lielāku nozīmi iegūst atsevišķu sabiedrisku ēku celtniecība, kas pēc individuālajiem projektiem uzceltas ar vietējo celtnieku un amatnieku spēkiem. Pie šāda veida celtnēm pieder kinoteātris "Renesanse", (bij."Oktobris"), kas ir viens no veiksmīgākajiem arhitekta O.Kraukļa projektiem.

Ēka patikami atšķiras uz pārējo šā perioda celtnu fona, kur neapšaubāmi jūtamas modernās arhitektūras ietekmes. Tai pat laikā izceļas autora radošā doma, kurš dabas formu ietekmē interesanti atrisinājis sānu plakņu formveidi. Plakņu elegantajā liekumā un plastikā neapšaubāmi izcils ir vietējo amatnieku izpildījums. Ēka interesanti risināta sānu apjomos, bet galvenajā fasādē dominē stiklojuma horizontālā josla. Interjerā atrodas mākslinieka M.Stumbrā dekoratīvais sienas gleznojums ar stilizētas liesmas motīvu.

In the 1970-80 in Latvia an increasing number of public buildings were built by local builders and craftsmen according to individual projects. The cinema Renesance (former Oktobris) is a sample of such buildings and one of the most successful projects by architect O.Krauklis.

The building stands out against other constructions of the given period, being designed under the influence of modern architecture. At the same time, the author's creative approach is seen - he has designed the sides of the building in an interesting way, based on shapes found in nature. The elegant curvature and plasticity of planes testify to the excellent work of local craftsmen. The main façade is dominated by a horizontal line of glazing. Inside there is a decorative wall painting by M.Stumbrā showing a stylised flame.

21

KRAUJAS CIEMA KLUBA ĒKA, (tag. NAUJENES BĒRNU UN JAUNIEŠI CENTRS)

KRAUJA VILLAGE CLUB, (NOW - NAUJENE CHILDREN AND YOUTH CENTRE)

Daugavpils raj. Naujenes pag., Kraujas ciems
Projekta autors nezināms
20.gs.50. gadi

Naujenes pagasta Kraujas ciemā 50. gados plašā parka teritorijā vienkopus uzbūvētas divas MTS (mašīnu un traktoru stacijas) administratīvās ēkas un klubs. Ēku arhitektūrā redzama ietekme no muižu ēkām. Kluba galvenajam korpusam jumts veidots ar 19.gs. koka ēkām raksturīgo pārkari un uzsvērtu dzegas noslēgumu zem tā. Portiķis izceļas ar trim slaidi liektām pusaploces arkām, kuras balsta piloni. Kā vienojošs dekoratīvais elements arkām, piloniem un dzegai ir bagātīgais profiljoslu kopojums, kas piedod ēkai atturīguma iespaidu. Iegareno un pašauru logo forma mazina fasādes monumentalitāti, kas raksturīga tikai ieejas daļai.

Two MTS (Machine and Tractor Station) administration buildings and a club were built in the large park of the Krauja village in the Naujene rural community. Influence of the manor house architecture can be traced. The central part of the club has an overhang that is typical of the 19th century wooden architecture and the accentuated cornice below it. The portico has three slim semicircular arches supported by pylons. The rich profile frieze is the unifying decorative element for arches, pylons and the cornice. It gives a touch of restraint to the building. Elongated and rather narrow windows reduce the monumentality of the façade that is typical only of the entrance.

22

NAUDĪTES PAMATSKOLA NAUDĪTE ELEMENTARY SCHOOL

Dobeles raj. Naudītes pagasts
"Laukuprojekts"
1991.g.

Skolas būvkompleksā eksponējas dažādo līmeņu augstums un rakursi, kas interesanti izceļas uz Latvijas kopējās reģionālās arhitektūras fona. Uzmanību piesaista autoru izvēlētais humānais vienstāvu korpuss ar plašām logu ailām un postmodernisma stilā projektētā ieeja. Koloristiskais risinājums ir tuvs lauku ainavai - sarkanīgo ķieģeļu mūrējums mijas ar gaišajām apmetuma plaknēm. Savdabīgais plakņu kārtojums, kur mijas stilizēta erkera aprīse un vertikālu sienu izcēlums, tas viss kopā veido ritmiskas pārejas un silueta savdabību. Neapšaubāmi, ka pilnveidojoties tehniskajām celtniecības iespējām, radās iespēja veidot tehniski sarežģītākus un telpiski interesantākus objektus. Sākās 90.gadu pārmaiņu un iespēju laiks.

In the school complex, there are levels of different heights providing an angle of vision that makes the building stand out in the list of regional architecture sites in Latvia. The "human" one-storey block with large windows and a postmodernist entrance attracts attention. The colour pattern is similar to that of a rural landscape - red bricks with light plaster planes. The interesting arrangement of planes where stylised bay window shapes and vertical wall projections follow each other creates a specific rhythmical transition and silhouette. Undeniably, with the improvement of the technical capacities in the 1990, it was possible to construct more complicated and spatially interesting buildings. The period of changes and opportunities had arrived.

23

KROŅAUCES SABIEDRISKAIS CENTRS KROŅAUCE PUBLIC CENTRE

Dobeles raj., Kroņauce
Arhitekts A.Vainovskis
1980.g.

Latvijā 70.gados lielāku uzmanību sāk pievērst lauku ciematu jaunajiem plānojumiem un to sabiedrisko centru izveidē priekšroka tiek dota individuālajiem projektiem. Kroņauces sabiedriskā centra arhitektūra atspoguļo tautas arhitektūras arhetipu, kas būtiski izpaužas gan ēkas siluetā, gan jumtu formā un to iekļājumā ar kārnīņiem. Savdabīgi ir atrisināta otrā stāva izbūve, šeit veidojas vizuāls priekšstats it kā pastāvētu "māja virs mājas". Arhitektūras akcents ir monumentālā jumta būve, bet nelielo logaiļu izkārtojums un to forma tuva lauku videi. Ēka interesanta ar savu formas viengabalainību un kompozicionālo savdabību, kas labi iekļaujas dabiskajā reljefā.

In the 1970 Latvia started paying more attention to the new layout of rural villages. Individual projects were preferred when a public centre was created. The architecture of the Kroņauce public centre reflects the national archetype seen in the form of the building and the tile roof. The design of the first floor is specific - as if there was a "house on top of the house". The monumental roof construction is an architectural accent but the arrangement and the form of the rather small windows is similar to the rural style. The integrity of form and the specific composition of the building makes it an interesting sample that fits the natural landscape nicely.

24

BIJUŠĪ JĒKABPILS MRS ĒKA FORMER FORESTRY ADMINISTRATION

Jēkabpils, Mežrūpnieku iela 2
Arhitekts V.Baulina, mākslinieks A.Stankevičs
1979.-1982.

Projektēta kā Jēkabpils mežrūpniecības saimniecības administratīvā ēka p/i "Latkolhozprojekts" Daugavpils nodaļā. Celtnes arhitektūrā jaušamas pagājušā gadsimta 80-tiem gadiem raksturīgās tendences - racionāls un funkcionāls plānojums, skaidras un askētiskas apjomu formas. Ēka atrodas pilsētas nomalē, Daugavas kreisajā krastā un ir labi pārskatāma no visām pusēm. Trīs galvenie būvapjomi - administratīvais korpuss, skatītāju zāle un ēdnīca brīvi izkārtojas gar upes krastu un savā plastikā atkārtoti plūstošu ūdens līniju. Ēkas apdarē izmantots tam laikam jauns apdares materiāls - Kalnciema rūpnīcas dzeltenais ķieģelis. Kvadrātveidīgās logailas izceltas ar šokbetona tehnoloģijā darināto reljefa ierāmējumu. Galvenās ieejas ierāmums zem skatītāju zāles apjoma, noapaļotie būvapjomu stūri, logaiļu akcentējums piešķir ēkai lakonismu raksturīgu periodam, kurā tā ir tapusi. Savā laikā būve piesaistīja uzmanību ar modernu veidotu interjeru. Par piedalīšanos ēkas projektēšanā un celtniecībā autoru kolektīvs 1984.gadā ir izpelnījies LPSR Ministru Padomes prēmiju.

The building is designed as Jēkabpils Forestry administration building of "Latkolhozprojekts" Daugavpils department. The architecture of the building features characteristic tendencies of the 1980ies - rational and functional planning, clear and ascetic shape. The building is located in the city suburbs, on the left bank of the river Daugava, therefore it is well seen from any side. The three main constructions - administrative building, spectator's hall and canteen are freely located along the riverbank and reflects the waterline of the river. The cladding of the building is performed using modern materials of the time - yellow bricks of Kalnciems production. Square shaped window aises are highlighted with relief frame performed in shock absorbing concrete technology. Seize of the main entrance under the spectators' hall, rounded construction corners and window aises give the building laconism of the time. The building had modern interior design of the time. The group of authors who participated in the construction was received with the LSSR Council of Ministers award in 1984.

25

KULTŪRAS NAMS VIESĪTĒ RECREATION CENTRE IN VIESĪTĒ

Jēkabpils rajons.
Arhitekts L.Skuja
1985-1991.g.

Ēka atrodas nelielā paugurā, kas palīdz tai izcelties kā ainavas dominantei. Autors izmantojis reģionālās tautas arhitektūras tradīcijas, apvienojot tās ar mūsdienu funkcijas prasībām. 20.gs.80.gadi Latvijas lauku arhitektūrā jo sevišķi izceļas ar šādiem postmodernisma arhitektūras precedentiem. Par pamatu ņemti Latvijas lauku ainavai tik tūvie sarkanie ķieģeļi, jumts ieklāts ar dakstiņiem un kā iezīmīga jaunās arhitektūras tendence plaši pielietots stiklojums - centrālajā korpusā, torņveidīgajās izbūvēs un ieejas daļā. Celtne veidota kā neliela pils ar stūra nošļaupumiem jumta daļā, torņveidīgām izbūvēm stūros, kas segtas ar četrslīpņu jumtu. Ēkas galvenais akcents vērsts uz ieejas stilizēto perspektīvo portālu, kas ir aktīvākā ēkas daļā. Savdabīgi ir atrisinātas uzejas platās kāpnes, kas tomēr ir nedaudz par masīvām. Celtne pievērš sev uzmanību ar neierasto veidolu.

The building is situated on a hill and, consequently, it is a landmark. The author has followed the local architectural traditions and combined them with modern functional requirements. A number of such postmodernist architecture precedents appeared in the 80s of the 20th century. Red bricks that are so popular in rural areas in Latvia are used as basic material. The roof is covered by tiles and glazing (a characteristic feature of the new architecture) is applied widely in the central part, tower-like projections and the entrance area. The building is designed as a small castle with a hip roof and tower-like projections in the corners covered by a tent roof. The key emphasis is put on the stylised perspective entrance portal which is the most dynamic part of the building. An original solution is found for the wide staircase; however, it is rather massive. The building attracts attention by its unusual shape.

26

LLU MEŽSAIMNIECĪBAS FAKULTĀTE FORESTRY FACULTY, LATVIA UNIVERSITY OF AGRICULTURE

Jelgava
1960. gadi

Masīvā sešstāvu ēka fasādes risinājumā kompozicionāli vēl tuva 50.-to gadu arhitektūrai. Simetriskā fasāde ar ritmiski izkārtotajām logu ailām un aplikatīvu dekoru starp tām ir papildināta ar stilizētu kapitēļa motīvu, kas it kā veido pilastrus, akcentējot vertikālismu. Arī pārkarenā jumta forma ar stipri uzsvērtu dzegu vizualizē klasicisma arhitektūras iespaidus. Galvenā ieejas daļa veidota kā portāls, kur grupētie pilastrī uztur antablementu. Šai tektoniskajai daļai arhitekts piegājis ar savdabīgu izdomu, novietojot starp pilastriem logus. Logs atrodas arī virs ieejas durvīm, kas kopumā portāla aprīses veido vieglākas un atraktīvākas. Viens no vēlinājiem sabiedrisko ēku paraugiem, kur vēl jūtamas 50.gadu retrospektīvisma tendences, tomēr formu pasnieguma veids jau tuvāks 60. gadu arhitektūrai.

In terms of the composition, the façade of the massive six-storey building resembles architecture of the 1950. The symmetrical façade has rhythmically arranged windows and an appliqué ornament between them. It is complemented by a stylised motif of a capital forming pilasters and emphasising verticality. The overhang roof with a cornice reveals the influence of the Classicist style. The main entrance is designed as a portal where grouped pilasters support the entablature. The architect designed this architectonic part in a creative way and placed windows between pilasters. There is a window above the entrance door that adds lightness and attractiveness to the portal. It is one of the latest samples of public buildings where the traces of the 1950s style are seen; however, the shape is similar to that of the 1960 architecture.

27

ELEJAS VIDUSSKOLAS SĀKUMSKOLAS ĒKA ELEJA SECONDARY SCHOOL, ELEMENTARY SCHOOL BUILDING

Jelgavas raj., Eleja, Lietuvas ielā 32
Lietuvas tipveida projekts
1954.g.

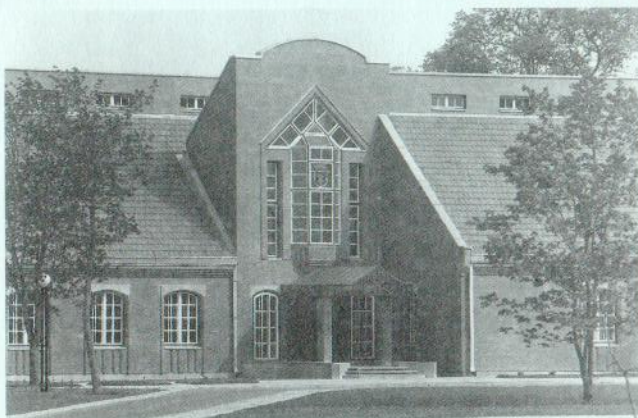
20.gs.50.gadu Lietuvas tipveida kompartijas ēkas projekts neuzrāda būtiskas atšķirības sabiedrisko ēku arhitektūrā starp Krievijas tipveida projektiem, kuri tika pielāgoti Latvijas apstākļiem. Divstāvu ēka, kas ar galveno fasādi vērsta pret ielu atstāj samērā smagnēju iespaidu, ko veicina fasāžu logailu shematiskais dalījums un ēkas lielais apjoms. Galvenā fasāde raksturīgi 50.gadu arhitektūrai izceļas tikai ar uzsvērtu ieejas daļu, kuru akcentē rīzalīts, papildina kolonnas un frontons. Šāds fasādes daļas akcents, kas pamatā aizgūts no klasiskās arhitektūras, uzsvēr tās monumentalitāti. Raksturīgi 50.gadu arhitektūrai starpstāvu dalījumu akcentē plastiskais dekors - rozetes, bet fasādes noslēgumā kā parasti ir profilēta dzega. Arī ēkas koloristiskais risinājums, kur gaišais smilškrāsas tonis mijas ar baltās krāsas iestarpinājumiem, ir būtisks šā perioda arhitektūrai.

As regards the architecture of public premises, the standard Lithuanian project for a communist party building in the 1950s does not differ significantly from the standard Russian projects that were adapted to the situation in Latvia. It is a two-storey building with a schematic pattern of windows and of considerable size that makes the façade quite heavy. The main façade is typical of the 1950s architecture where the emphasis is put on the entrance by using a projection, columns and a fronton. The element of emphasis is borrowed from the Classical architecture and it stresses the monumentality of the building. The floor division is emphasised by roses - plastic ornament that was typical of the 1950s architecture. As in most cases, a profiled cornice finishes the façade. The colour pattern - light beige combined with white - is also typical of the architecture of the given period.

28

KOLHOZA "RENDA" ADMINISTRATĪVĀ ĒKA COLLECTIVE FARM RENDA ADMINISTRATIVE BUILDING

Kuldīgas raj., Renda
Arhitekts L. Ē.Tikmanis
1986.g.

20.gs.80.gados reģionālajā arhitektūrā parādās jaunas arhitektūras formas un meklējumi, kas inspirējas ne tikai pasaules arhitektūrā, bet vietējās arhitektūras purā. Šeit parādās aizguvumi no koka arhitektūras un muižu celtnēm, veidojot savdabīgu simbiozi starp vēsturisko arhitektūru un modernajām arhitektūras tendencēm. Tieši 80.gados iezīmējās kvalitatīvs lūzums attieksmē pret postmodernisma vispārējiem principiem un formālajiem izteiksmes līdzekļiem. Rendas ēka ir uzskatāms piemērs, jo pielietots Latvijai raksturīgais divslīpju kārņiņu jumts un logailu sikais rūšu dalījums. Savukārt plakņu oriģinālais dalījums un kārtojums un centrālās ieejas lielās logailas izvērsums, kam seko askētisks frontona noslēgums, liecina par labu sintēzes paraugu.

In the 80 of the 20th century new architectural forms and ideas appeared in the regional architecture. The developments were based not only on the global trends in architecture but also on local architecture traditions. Elements are borrowed from wooden architecture and manor houses to create a specific symbiosis of historical architecture and modern architectural trends. It was in the 1980s that the attitude towards the general principles of postmodernism and means of expression changed essentially. The Renda building is a good sample - it has a double pitch tile roof that is typical of Latvia and small pane windows. In turn, the original division and pattern of planes and the large window opening at the central entrance topped by an ascetic fronton is a good sample of synthesis.

29

LIEPĀJAS METALURGU KULTŪRAS NAMS LIEPĀJA METALLURGIST RECREATION CENTRE

Liepājā, Jelgavas ielā 58
Tipveida projekts
1975.g.

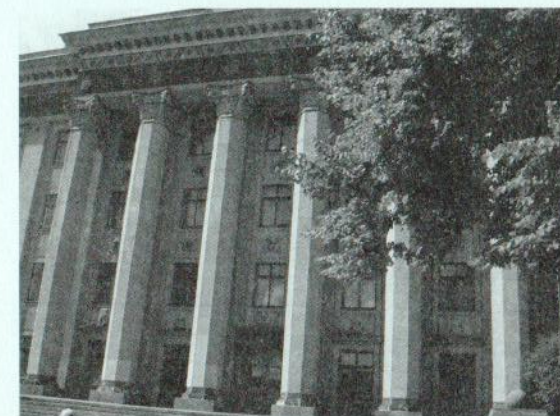
Fasādes apdarē akcentēta arhitektūras un mākslas sintēze, kas sabiedrisko ēku noformējumā jo aktīvi ienāk 20.gs.70. gados. Paralēli dažādajiem apdares materiāliem - ķieģelis, metāls, stikls, šeit izmantotas monumentāli dekoratīvās mākslas iespējas. Ēkas sienu dekorē liels panno par tēmu no metalurģu darba ikdienas. Stilizētās dinamiskās, asimetriskās un košās krāsu plaknēs "uzzied" verdošā metāla masa. Starp dažādos rakursos gleznotajiem strādnieku tēliem, kā vijņojoša liesma izšaujas kvēlojošā uguns strēlē, kas kāpina panno emocionālo iedarbību. Mākslas un arhitektūras sintēze šeit iedarbojas kā emocionāls telpiskās vides papildinājums.

The synthesis of architecture and art is emphasised in the façade. Such a synthesis became increasingly popular in the 70 of the 20th century. In addition to various finishing materials - bricks, metal, glass - decorative pieces of art are used. The wall is decorated by a large panel showing the daily work performed by metallurgists. Stylised dynamic, asymmetric and bright colour planes represent the boiling metal mass. Among the images of workers a burning flame bursts out and contributes to the emotional effect. The synthesis of art and architecture acts as an emotional complement of the spatial environment.

30

LIEPĀJAS PEDAGOĢIJAS AKADĒMIJAS ĒKA FORESTRY FACULTY, LATVIA UNIVERSITY OF AGRICULTURE

Liepājā, Lielā ielā 14
Projekta autors A.Aivars
1955.g.

Viens no sabiedrisko ēku paraugiem, kur t.s. Stajna baroka stilā ieturēts kopējais fasādes risinājums. Masīvie ēkas apjomi aktīvi izceļas ielas ainavā un atstāj nedaudz depresīvu iespaidu uz apkārtnējo apbūvi. Fasādē izceļas galvenā ieeja, bet korpusa sānu spārni ir nedaudz iedzīlīnāti apjomā. Visumā shematiski un arhitektoniski pasausi risinātās ēkas dekoratīvie veidojumi izceļas sienu noslēdzošajā daļā ar grupētu dekoratīvu joslu vainagojumu. Ēkas kompozicionālais smaguma punkts - portīks, kuru balsta sešas slaidas kolonnas ar savdabīgi risinātu korpusa daļu. Kolonnu stilizētie kapitēļi uztur antablamentu un atīku. Visa celtnē kopumā asociējas ar antīko tempļu paraugiem.

In terms of the composition, the façade of the massive six-storey building resembles architecture of the 1950. The symmetrical façade has rhythmically arranged windows and an appliqué ornament between them. It is complemented by a stylised motif of a capital forming pilasters and emphasising verticality. The overhang roof with a cornice reveals the influence of the Classicist style. The main entrance is designed as a portal where grouped pilasters support the entablature. The architect designed this architectonic part in a creative way and placed windows between pilasters. There is a window above the entrance door that adds lightness and attractiveness to the portal. It is one of the latest samples of public buildings where the traces of the 1950s style are seen; however, the shape is similar to that of the 1960 architecture.

31

LĒDURGAS KULTŪRAS NAMS LĒDURGA RECREATION CENTRE

Limbažu raj. Lēdurga, E.Melngaiļa ielā 2a
Arhitekts G.Roops
1975.-1982.g.

Ēkas kopējie būvpojomi izceļas ar dažādiem līmeņiem, kuru konstruktīvie kārtējumi un kompleksa labā spārna piebūve akcentē asimetriju un ģeometriskumu, kas saskalda fasāžu risinājumu. Racionālās arhitektūras ietekme jūtama gan fasāžu risinājumā, gan telpu plānojumā. Interesanti ir risināta fasādes apdare ar sarkano ķieģeļi, brūnajām flīzēm un apmetumu. Šāds krāsu salikums labi izceļas uz ainaviskā fona un ir tuvs esošajai videi. Autors ir tiecies pēc dažādības gan būvformās, gan detaļās, par to liecina dažādās logu formas un stiklojuma variēšana. Ēkā atrodas Luda Bērziņa vitrāža "Lēdurga". Pašlaik ēku izmanto pagasta padome.

The building has a split-level design. Their constructional pattern and the right-wing annex of the complex emphasise asymmetry and geometry that split the façade design. The influence of rationalist architecture is felt both in the façade and the layout of spaces. The façade is finished with red bricks, brown tiles and plaster. Such a colour pattern stands out well against the landscape and fits the local environment. The author has tried to ensure a variety of construction forms and details, as evidenced by different window openings and varied glazing. The building houses the stained glass panel Lēdurga created by Ludis Bērziņš. Currently, the rural community council uses the building.

32

ALOJAS AUSEKĻA VIDUSSKOLA AUSEKĻIS SECONDARY SCHOOL IN ALOJA

Limbažu raj. Aloja, Ausekļa vidusskola
Tipveida projekts
1957.g.

Pēc II Pasaules kara Alojā Ausekļa I pakāpes pamatskola atradās bijušajā draudzes skolas ēkā, vēlāk skolu iekārtoja mācītājmuižas ēkās, bet 1951.gadā mācītājmuižas teritorijā sāka celt jaunu skolas ēku un 1957.gadā to nodeva ekspluatācijā. Par pamatu projektam ņemts hospitālis, kurš pielāgots skolas ēkai. Ēkā atbilstoši 50.gadu tendencēm valda klasicisma formas un elementi. Galvenā ieeja akcentēta ar frontonu un fasādes simetriskais risinājums vieš atturīgu un monumentālu iespaidu, bet gaišais krāsojums palīdz ēkai izcelties vidē. Interjera risinājums variēts pēc tipveida plānojuma, kur pirmā stāva vestibils izceļas ar kolonnu apdari, bet otrajā stāvā atrodas zāle. Kolonnu kapitēļos ir tautiskā ornamenta plastiskais dekors, kur neiztrūkstošs elements ir saulīte.

After World war II, the Auseklis I level elementary school was located in the former parish school building. Later the school was moved to the vicarage but in 1951 a new building was started in the territory of the vicarage. It was completed in 1957. The project was that of a hospital converted into a school building. Following the architectural trends of the 1950, the building is dominated by Classicist forms and elements. The central entrance has a fronton and the symmetrical façade creates a reserved and monumental impression. The light colours help the building stand out against the background. Interior design variations are based on a standard layout where the ground-floor hall is decorated with columns but the first-floor houses a hall. The capitals of columns are decorated by plastic folk ornaments where the ornament of the sun is a compulsory element.

33

LUDZAS 2.VIDUSSKOLAS ĒKA LUDZA SECONDARY SCHOOL NO 2

Ludzā, Skolas ielā 43
Tipveida projekts
20.gs.50. gadi

Ēkas trīsstāvu masīvais korpuss galvenajā fasādē izcelts ar rizalīti. Galvenajam korpusam, kas ir augstāks, piebļokēti sānu korpusi, kuru gludās, aklās plaknes ieejas daļā liek domāt, ka šeit ir bijis aplikatīvs plastiskais dekors, kas laika gaitā ir zudis. Ieejas daļa nav akcentēta ar kolonnām, bet izveidota kā iedzilnāta aila, durvju vārtnes ir pārveidotas. Pirmo stāvu no otrā stāva atdala klasiskā profilējuma dzega. Logi ir iegareni un šauri, bez dekora apmalojuma. Aktu zāles atrašanās vieta fasādē izceļ lielās logu ailas. Fasādes noslēgumu akcentē stilam raksturīgā uzsvērtā dzega. Viens no 50.gadu tipveida projektiem, kas formas un dekora ziņā ir atturīgs.

The massive three-storey building has the projection in the central façade as an emphasis. The higher central block is flanked by side blocks. The smooth doorless planes of the side blocks makes one think that there used to be an appliqué ornament that was lost. The entrance is not emphasised by columns - it is designed in the form of a recessed opening. Door leaves have been modified. The ground floor is separated from the first floor by means of a classical profiled cornice. Windows are elongated and narrow without an ornamental frame. The large windows of the façade indicate the location of the hall. The façade is topped by a large cornice that is typical of the style. It is one of the standard projects of the 1950 with a restrained form and ornament.

34

MADONAS NOVADPĒTNIECĪBAS MUZEJS MADONA LOCAL HISTORY MUSEUM

Madona, Skolas iela 10a
Arhitekte R.Lipora
1981.g.

Madonas muzeja ēku komplekss ir patikams izņēmums reģionālās arhitektūras purā 20.gs.80.gadu sākumā. Autore ir atkāpusies no klajas modernisma arhitektūras kopēšanas, bet ielikusi to kā citātu, jeb savienojošo elementu starp ēkām, kas tuvas Latvijas mazpilsētu arhitektūrai. Kompleksu veido četras savstarpēji savienotas ēkas, kas no ielas puses redzamas sānskatā un tikai neliels vienstāvu korpuss ar foajē, kur arī ieeja, vērsts pret ielu. Ar vienotu ideju ir apvienotas 19.gs. klēts un divas jaunbūves, kas kopformās atdarina veco lauku sētas saimniecisko ēku būves. Fasādes ir mūrētas no laukakmeņiem, bet jūmtu daļā ir virsgaisma, kas izgaismo izstāžu telpas. Jūmti iesegti ar kārnīņiem, kuru silueti pateicīgi iekļaujas mazpilsētas vidē.

The Madona museum complex is a nice exception among local architecture sites built in the 80 of the 20th century. The author did not copy modernist architecture. Instead, she used its elements to link the buildings that are similar to those of town architecture in Latvia. The complex consists of four linked buildings. From the street, one sees the side-view. Only the small one-storey block with a foyer and entrance faces the street. The layout of the 19th century barn and two newly erected buildings bears a resemblance to an old farmstead. Facades have stone walls but roofs have skylights that provide light to exhibition rooms. The buildings have tile roofs that fit the town landscape.

35

OGRES MŪZIKAS SKOLA (bij.KOMPARTIJAS ĒKA) OGRE MUSIC SCHOOL (FORMER COMMUNIST PARTY BUILDING)

Ogrē, Brīvības iela 50
Arhitekti K.Alksnis, S.Fogele
1984.g.

Latvijas arhitektūrā 80.gados arvien aktīvāk sevi pieteica postmodernisma tendences un tieši provinces jaunbūves jo bieži bija šo ideju pionieri. No jauna nostiprinot vietējās celtniecības tradīcijas, radās objekti, kuru kvalitatīvais izpildījums vēl šodien ir teicams. Ēkas kompaktais un racionāli projektētais divstāvu korpuss ar galvenās fasādes ritmisku dalījumu veido plastiskas pārejas starp plakņu atvērumiem. Autoru plakņu risinātais motīvs, kur mijas nelielās logailas, kas iekomponētas plašu ailu atvērumos, rada viegluma sajūtu un notur uzmanību fasādei. Savukārt pirmā stāva iedziļinātais ieejas mezgls un durvju vērtņu plašais stiklojums, šeit veido sasaisti ar ārtelpu. No ielas puses nav redzams celtnes kopējais izvēsums, kas attīstās gruntsgabala dziļumā un veido interesantus rakursus sānskatā.

In the 1980, postmodernist trends became increasingly popular in Latvian architecture. It was often the provinces that implemented these ideas in the newly erected buildings. As a result of the reinforcement of local construction traditions, buildings that were constructed had good quality, even from today's point of view. The compact and rational two-storey block with a rhythmic division of the main façade ensures a plastic transition between plane openings. The planes that are interwoven by rather small windows placed in large recessions create the feeling of lightness and attracts attention. The recessed entrance on the ground floor, together with the glazing of doors, provides a link with the surroundings. From the street, one cannot view the entire building, the side-view of which is interesting.

36

KINOTEĀTRIS "EZERCIEMS" CINEMA EZERCIEMS

Preiļi, Raiņa bulvāris 17
Arhitekts O.Krauklis
1975.g.

Kinoteātra projekts tapa Moldāvijā, un to kā tipveida projektu pielāgoja Latvijā, kur pēc tā tika uzcelti kinoteātri "Maskava" un "Bolderāja" Rīgā, kā arī "Latgale" Ludzā. Vienstāvu ķieģeļu mūrējuma ēka, kas pēc sava ārējā veidola tikpat labi varētu būt veikals vai kāda cita sabiedriskas funkcijas celtnē, novietota nelielā reljefā. Ēkas monolītais korpuss galvenajā fasādē izceļas ar plašo stiklojumu, kas sapludina iekštelpu ar ārtelpu. Stiklojuma radītās refleksijas atdzīvina celtni un padara to harmoniskāku. Virs stiklotās sienas paceļas 60. un 70.gados tik raksturīgais alumīnija pielietojums fasādes apdarē. Tas rada dažādo materiālu virsmu saspēli - sarkanais ķieģelis un metāla neitrāli pelēcīgā virsma.

The project was designed in Moldova and adapted to Latvia's needs as a standard project. On the basis of it, cinemas Maskava and Bolderāja were constructed in Riga and Latgale - in Ludza. A one-storey brick building whose shape would resemble that of a shop or any other public building is situated in the terrain. The façade of the monolithic block has extensive glazing that is used to merge the inside of the building and the surroundings. Glass reflections liven up the building and make it harmonious. Above the glazed wall, there is aluminium finishing that is typical of the 1960-70. This results in the interplay of surfaces: the red colour of bricks and the neutral grey colour of metal.

37

RĒZEKNES ADMINISTRATĪVĀ ĒKA RĒZKNE ADMINISTRATIVE BUILDING

Rēzeknē, Atbrīvošanas alejā 93
Arhitekts A. Eņiņš
1955. g.

Domes ēkas apjomā izceļas centrālā daļa, kas rīzāta veidā izvirzīta uz priekšu, bet sānu spārni līdz ar to ir nedaudz atvērīti. Ēkai ir augsts cokols. Galvenā ieeja akcentēta ar četriem korintiskiem pilastriem. Kā citāts no mūži arhitektūras galvenajā fasādē otrajā stāvā ir neliels balkons ar dekoratīvām metāla margām. Fasādes vienveidību mazina dekors, kas balustru veidā izvietots zem pirmā stāva logiem. Logus apņēm ornamentālas joslas un dažviet virs tām ir sandriki ar volūtu vijumiem. Neiztrūkst fasādes apdarē 50. gados tik ierastā rozete un korpusu noslēdzošā dzega, zem kuras ir dentikulu josla. Latviskā ornamenta variācijas platas frīzes veidā izvietojas virs otrā stāva. Ornamenta pasniegums ir samērā viegls un grafisks. Atīka noslēguma daļā atrodas Latvijas ģerbonis.

The central part of the town council building stands out - it is projected outwards and, accordingly, side wings are slightly recessed. The building has a high plinth. The central entrance has four Corinthian pilasters. A small balcony with decorative metal railings on the first floor of the main façade is an element of manor house architecture. The façade is enlivened by an ornament placed beneath the ground floor windows in the form of balusters. Windows are framed with ornamental lines; some of them have small cornices with volutes. There is also the rose ornament that is typical of the 1950 architecture and the cornice that tops the block of the building. Beneath the cornice there is a line of denticules. Latvian ornament variations are placed above the first floor in the form of a wide frieze, which is rather light and graphical. The national emblem of Latvia is placed in the upper part of the attic.

38

RĒZEKNES LOGOPĒDISKĀ INTERNĀTSKOLA RĒZKNE SPEECH THERAPY SCHOOL

Rēzeknē, Varslavāna ielā 5
Arhitekts N. Muzičenko
1955. g.

Skolas ēka celta pseidoklasicisma stilā un savā tektoniskajā veidolā ietekmējusies no mūži arhitektūras. Celtnes divstāvu korpusu centrālajā daļā akcentēts ar portiku. Portiku ar trīsstūrveida frontonu balsta četras kolonnas, kuru stilizētie kapiteļi bagātīgi dekorēti. Simetriskās fasādes kopformas bagātina nelielas profiljoslas cokola daļā un fasādī noslēdzošajā dzegā. Pat logu ailas ar mazo rūtojumu vieš asociācijas ar mūizas ēku. Ēkas sānu spārni dekorēti ar pilastriem, kuri plakņu sadurvietās ir grupēti. Jumta daļā ir neliela plastiski veidota balustrāde. Ēka raksturīga 50. gadu arhitektūrai, kuras autors vairāk iedvesmojies no klasicisma stila un mazāk iespaidojies no hipertrofētā monumentalisma.

The school was designed in the Neo-classicist style and the influence of manor house architecture is felt in its architectonic shape. The two-storey building has a portico in the central part. The portico together with a triangle-shaped fronton is supported by four columns with richly decorated capitals. The façade is symmetrical and enriched by small profile lines on the plinth and the cornice that tops the façade. Even the window openings with the small panes bears a resemblance to the manor house style. Wings of the building are decorated with pilasters that are grouped around the plane links. The roof has a small plastic balustrade. It is a sample of the 1950 architecture where the author has drawn upon the Classicist style and not so much upon the exaggerated monumentality dominant at the time.

39

LŪZNAVAS PROFESIONĀLĀ VIDUSSKOLA LŪZNAVA VOCATIONAL SCHOOL

Rēzeknes raj. Lūznava
Arhitekts S. Erdmane
1978. g.

Skolu ēkas vienmēr uzrāda vietējās arhitektūras skolas varēšanu un stila ietekmju maiņu. Liela nozīme bija vietējo resursu iespējām un tehnoloģijas modernizācijai. Ēku kompleksa aktīvais siluets labi izceļas uz lauku ainavas pateicīgā fona, kurš ar koku maigajām aprišēm un blakus esošo diķi, veido iluzoru kopainu. Savukārt sarkanais ķieģelis fasādēs paspīlgtina ēkas paštēlu. Neapšaubāmi autore ir analizējusi ainavas raksturu, kas veiksmīgi apgūta. Skolas vairāku korpusu izvietojums ar dažādu konfigurāciju veicina atraktīvāku ēkas uztveri. Ritmiskais logailu kārtojums atdzīvina sienu plaknes, bet nevar noliegt zināmu inertumu plakņu apdarē. Šāda parādība ir raksturīga Latvijas arhitektūrai dzīvojamā ēku un skolu celtnu izveidē 70. gados, ko daļēji noteica projekta ierobežotās izmaksas.

School buildings always reflect the capacity of local architects and the change of styles. Local resources and technology modernisation were essential. The dynamic outline of the complex stands out against the rural landscape. Together with the soft shapes of trees and the nearby pond, the impression that the building creates is that of unreality. Red bricks in the façade enhances the overall image of the building. Undoubtedly, the author had analysed the landscape to achieve the desired effect. The configuration of the blocks makes the complex even more attractive. The rhythmic pattern of window openings livens up the wall planes but certain inertia is felt as regards the finishing of planes. This phenomenon is typical of residential house and school building architecture in Latvia in the 1970, in part determined by financial constraints.

40

VIDUSSKOLA "DRUVA"

SECONDARY SCHOOL DRUVA

Saldus raj.
Arhitekts T.Timpars
1989.g.

Vidusskolas "Druva" risinājumā jūtamas gan reģionālās arhitektūras, gan postmodernisma ietekmes. Ēkas kompozicionālais risinājums ir krasi individuāls. Iegarenās celtnes fasāžu plaknes akcentētas ar dažādiem augstumiem, brīvi variētu logu izkārtojumu, kur interesi izraisa to dažādās formas un apdares veids. Ēkas glezniecisko apjomu dažādība mijas un kārtojas kā "kāršu namiņš", tai pat laikā izspēlējot konstruktīvas, racionālas un elegantas kombinācijas. Interesants ir risinājums, ka galvenais mācību korpus novietojas aiz priekškorpusa. Savukārt plakņu izcēlumi un iedzīlējumi ļauj veidoties gaismas un ēnas saspēlei, kur pateicīgs fons ir ēkas gaišais ķieģeļu mūrējums.

The influence of both the regional architecture and postmodernism is felt in the secondary school Druva building. The composition of the building is specific. Façade planes of the elongated building are of various height, windows are arranged freely - they are interesting with their various shapes and ornament. The variety of forms interact and stand out like that of a "house of cards". At the same time, constructive, rational and elegant combinations are found. It is interesting that the central study block is located behind the front block. Projections and recesses of planes allow for the interplay of light and shadows against the background of light-coloured bricks.

41

ROJAS TAUTAS NAMS

ROJA CLUB

Talsu rajons. Roja, Zvejnieku ielā 5
Individuāls projekts
1962.g.

Tautas nams celts par zvejnieku arteļa ("Stalīna ceļš" un "Viļņu laužējs"), kas vēlāk kļūst par zvejnieku kolhozu "Banga" saziņotajiem līdzekļiem. Ēka sastāv no vairākiem apjomiem, centrā - tautas nama ēka, bet celtnes galos ir piebūvēti kompakti divstāvu korpusi, kur izvietojas telpas nodarbībām un bibliotēka. Celtnē atstāj interesantu, lauku reģionam un 20.gs.30.gadiem tuvu arhitektonisko veidolu, kur mijas Tautas namu un dzīvojamu ēku ietekmes. Dažādie līmeņi veido savdabīgas pārejas, bet jumtu siluēti labi iekļaujas dabas reljefā. Gludā apmetumā veidotās fasādes, kas koloristiski tuvas zemes tonim kā gaišs akcents izceļas dažādās logu formas. Logu tipi, sadalīti mazajā rūtījumā, ir tuvi lauku videi un stilistiski iekļaujas 20.gs. 1. puses paraugiem. Tautas namā atrodas 20.gs.60.gados un 80. gados darinātas vitrāžas un viens no lielākajiem gobelēniem Latvijā - priekšskars (167m²), kuru veidojis pazīstamais mākslinieks V.Kucins.

The construction of the club was financed from donations by the local fishing artel (Stalīna Ceļš and Viļņu Laužējs) that was transformed into the fishing collective farm Banga. The building consists of several blocks: the central part that houses the club is flanked by compact two-storey blocks housing course rooms and the library. The shape of the building is interesting and similar to typical rural constructions in the 90 of the 20th century. The influence of both the clubs and residential houses is felt. Split levels account for an original transition and the outline of roofs fit the landscape. The colour pattern of the façade finished by smooth plaster, is close to that of earth colour. Therefore, light windows in various shapes stand out against the dark background. Pane windows are similar to small those widely used in the countryside and their style matches that of the 1st half of the 20th century. The club has stained glass panels created in the 1960 and 1980 of the 20th century and one of the largest tapestries in Latvia - a curtain (167m²) made by the well-known designer V.Kucins.

42

VIDUSSKOLA "ZEMGALE"

SECONDARY SCHOOL ZEMGALE

Tukuma raj. Slampe
Arhitekti V.Savisko, I.Jākobsons, I.Akolova
1980.g.

Viens no savdabīgākajiem reģionālās skolu arhitektūras paraugiem 70.gadu beigās, kad tapa projekts. Būtiska nozīme projekta tapšanā bija vietējās administrācijas atbalstam un celtniecības teicamai kvalitātei. Individuāla projekta galvenais nosacījums bija pareizi izmantot ainavu, kur nebija sevišķu dotumu, bet plašs līdzenums. Autori izvēlējās paviljona veida kompaktu apbūvi ar lauku videi raksturīgajiem diviem stāviem un divslīpju jumtiem. Viss apbūves komplekss kopumā rada neliela ciematīpa iespaidu, kas kompozicionāli saistās ar iekšējā teritorijā izvietotajām administratīvajām un palīgkām. Lauku videi tuvs ir sarkano ķieģeļu pielietojums fasādēs, bet modernu strāvājumu ienes plašais stiklojums, kas veicina labu telpu izsauļošanu.

It was one of the most original samples of school building architecture in the countryside at the end of the 1970. Support provided by the local administration and the excellent construction quality was essential. An appropriate use of the landscape (a far-reaching plain without any dominant features) was a key condition for the individual project. The authors of the project chose to create a compact pavilion-type complex with two floors and a double-pitch roof - typical for rural environment. The school bears a resemblance to a small village with compositional links to administrative buildings and outbuildings located inside the site. Red bricks in the façade are typical of the countryside but the extensive use of glass provides a modern accent and ensures plenty of sunlight.

43

SLAMPES KULTŪRAS NAMS SLAMPE RECREATION CENTRE

Tukuma raj. Slampe
Arhitekts I.Paegle
1979.g.

Izvērstais kultūras nama komplekss zināmā mērā ir viens no 70.gadu celtniecības paraugiem lauku reģionos. Ēkas dažādie līmeņi veido dinamiskas pārejas, bet dažādā fasāžu apdare ar ķieģeli, stiklu un metālu veido interesantas faktūras. Savdabīgi ir atrisināta galvenā korpusa daļa, kas balstās uz betona stabiem un piedod apjomam zināmu vieglumu, bet atvērta galerija telpiski labi eksponējas. Ēkā saskatāma analogija ar Dailes teātri Rīgā. Ēkas noformējumā ir izmantots mākslinieciskais dekors "Dejotājas", kas vizuāli akcentē ēkas funkciju. Labiekārtotā apkārtnē un dabiskā reljefa pareiza izmantošana papildina kompleksa estētiskās kvalitātes. Iekšējā plānojumā funkcionāli pamatotā sasaiste starp telpām, racionāls to izvietojums un laba rekreācijas telpu izveide kopā veido vienotu ansambli.

The extensive recreation centre complex is a sample of rural architecture in the 1970. The effect of dynamic transition is achieved by using levels of different height. The façade finishing of bricks, glass and metal creates interesting textures. An original solution has been found for the central block - it is supported by concrete columns that add to the lightness of the complex and the open gallery fits the landscape well. Certain parallels with the Daile Theatre can be drawn. An ornament called Dancers decorates the building - it serves as a visual reminder of the purpose of the building. The surrounding infrastructure and the appropriate use of the natural relief add to the aesthetic qualities of the complex. Inside, the functional link between rooms, rational layout and well-developed recreation facilities create a uniform complex.

44

VALKAS BRĀĻU KAPI VALKA WARRIORS' CEMETERY

Valka
Tēlnieks A.Dumpe, arhitekti J.Dripe, A.Heinrihsons
1984.g.

Valkas ansamblis ir viens no interesantākajiem 80.gados. Memoriāls ietver pašu apbedījumu daļu ar skulpturālo grupu, piemiņas sienu un mūžīgā uguns vietu. Funkcionāli labi ir atrisināta pievadceļu sistēma, kas ir būtiska ansambļa labākai pieejamībai, kas kopā veido 3 ha kopplatību. Simboliski ir risināta ieejas daļa - vārtu motīvs ar konsolveida struktūru, kas simbolizē "atvērta zemes" ideju. Ansambļa kopējā uztvere atklājas pamazām, virzoties uz priekšu, bet kulmināciju tā sasniedz kapu lauka centrā, kur izvietots monuments. Monumenta stilizēti vispārinātās formas, laužto līniju dinamika un aso šķautņu vertikālitate pauž emociju trauksmi. Tēlniecība šeit saskaņota vienotā sintēzē ar ainavas reljefu un līdz ar to ir telpiskās dominantes degpunkts.

The Valka memorial is one of the most interesting sites dating back to the 1980. It consists of a cemetery, sculptures, remembrance wall and the eternal fire place. There was a good functional solution found to make access roads leading to the memorial - in total, it covers 3 hectares. The entrance part is symbolic as such: a gate with a console-type structure representing the idea of "open earth". The memorial opens itself up gradually while visitors are moving along towards the centre of the graveyard where there is a monument. The stylised shape, broken lines and sharp edges reflect intensive emotions. There is a synthesis of sculptures and the landscape and, as a result, the sculptural element is the dominant focus.

45

KINOTEĀTRIS "GAISMA" CINEMA GAISMA

Valmierā, Rīgas ielā
Tipveida projekts
1951.g.

Latvijā 20.gs.50.gados sabiedrisko ēku celtniecībā izmantoja tipveida projektus, kas bija izstrādāti PSRS. Līdz ar to ēkas ārējais risinājums parasti atšķiras tikai ar dekora izvietojumu un tā blīvumu. Savukārt plānojums parasti bija vienāds. Kinoteātra centrālā korpusa daļa izcelta ar lēzenu jumta formu un ieejas daļas taisnstūrveida ailu, kuru uztur kolonnas ar kompozitveida kapiteļiem. Starp kolonnām izvietotas ieejas. Būvībā šeit jūtama ietekme no antikās arhitektūras paraugiem, kas ir raksturīgi 50.gadu arhitektūrai. Centrālajam korpusam piebļokētas sānu piebūves atslōgo fasādes apmetumā ievilktais rustu motīvs. Kinoteātris mazpilsētā tolaik bija sava veida dominante, bet šodien to varam uzvert kā savdabīgu kultūras mantojumu.

Standard projects developed in the USSR were used as a basis to build public buildings in Latvia in the 1950s. As a result, the arrangement and amount of ornament made the only difference as regards the façade of such buildings. The layout was usually the same. The central block of this particular building has a low-pitched roof. The entrance part consists of a square niche supported by columns with composite capitals. Entrances are located between the columns. The influence of classical architecture is felt, which is typical of the local architecture of the 1950. Rustic elements in the plaster of the façade helps relieve the effect of annexes flanking the central part. At that time, the cinema building was a landmark in the town. Today it can be viewed as part of our heritage.

VENTSPILS OSTAS PĀRVALDES ĒKA

VENTSPILS PORT AUTHORITY BUILDING

Ventspils

Arhitekti S.Nikiforovs, M.Malahovskis

1998.g.

Viesnīcas "Royal" (inženieris Ernsts Bauls, 1898.g.) ēkas rekonstrukciju veica, to pielāgojot Ventspils ostas pārvaldes vajadzībām. Ēka stilistiski veidota eklektikas formās un autors zināmā mērā to respektējis, pārliedot jaunu jumtu ar lielu pārkari, lai varētu galveno fasādi "pagarināt", tai piebūvējot klāt nelielu apjomu. Apliecinot savu rokraksta spilgtumu, autors aktīvi ielaužas pilsētvidē. Teikto var attiecināt uz tektonisko formu un spilgtajām krāsām. Savukārt jaunais apjoma ieguvums ir asprātīgs. Jumta pārkari tagad balsta četras kolonnas, kur piebļokējas vienstāvu piebūve ar galveno ieejas mezglu. Vecā korpusa stūra plakņu sadures vietā ir stiklojums divos stāvos, kas ļauj ieplūst ēkā tik nepieciešamajam papildus apgaismojumam.

The hotel Royal (engineer Ernsts Bauls, 1898) was renovated to adapt the building to the needs of the Ventspils Port Authority. In a way, the eclectic style of the building was respected by the author who built a new roof with a considerable overhang so that the main façade could be "extended" by adding a small annex. The author did not hesitate to demonstrate his distinctive style in the urban environment, i.e., the architectonic form and bright colours. In turn, the new annex is a very interesting solution. Now the roof is supported by four columns to which a ground floor annex with a main entrance is linked. The link with the corners of the original building is ensured by means of glass which ensures additional natural light inside the building.